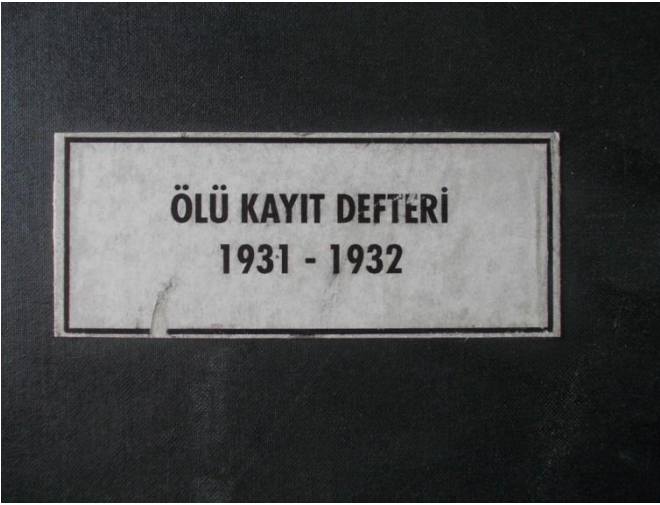

Abdulkadir Hazman

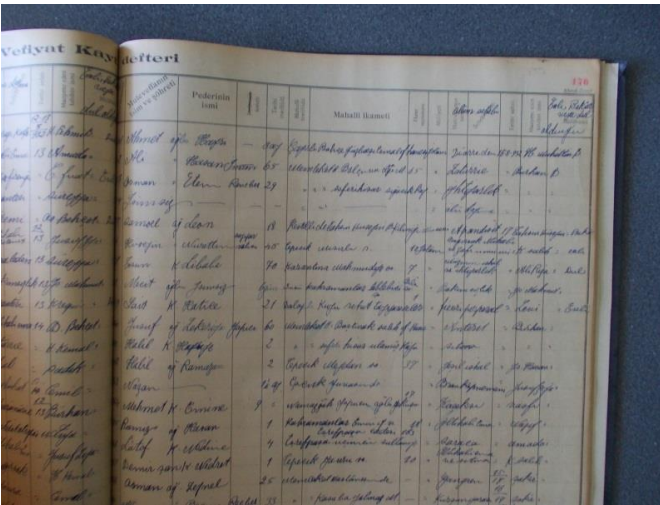
Ölümün Defteri

İzmir Mezarlıklar Müdürlüğünden 1932 yılında Bayram yeri Pazaryerindeki mezarlıktan Kokluca mezarlığına nakledilen ve benim için çok önemli olan bir mezarın akıbetini araştırmak için randevu alıyorum. Ben Osmanlıca ve Arapça bilmediğimden şaşkın, şaşkın düşünürken mezar taşları konusunda uzaman olan Doç. Dr. Ertan Daş hocam aklıma geliyor, arıyorum, o da en az benim kadar heyecanlanıyor anlattıklarımından ve saat 10 da buluşuyoruz, uzunca yıllardır gelmediği Mezarlıklar Müdürlüğünün önünde.

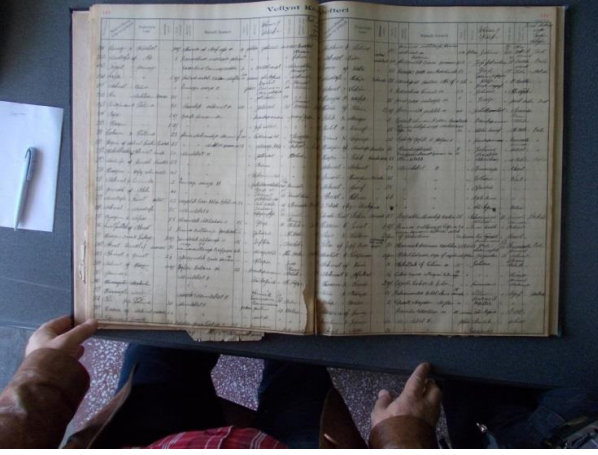
Meramımızı anlattığımız yetkililer bize nezaketle yardımcı oluyorlar, çay ısmarlıyorlar. Biz çaylarımızı içerken görevli bir arkadaş önümüze siyah kaplı büyük bir defter koyuyor, heyecanım bir kat daha artıyor. Görevli memur “ bu defter 1931 ve 1932 de ölenlerin tümünü kapsıyor” derken ben ya başka mezarlardan nakledilenleri de kapsıyor mu? Sorum üzerine “bizde o yıllara ait tek bilgi ve belge bu” diyor. Sonun başlangıcı dersine de Ertan Daş hocam ile başlıyoruz sayfaları tek, tek incelemeye. Mükemmel denecek güzellikte bir el yazısı karşılıyor bizi, siyah mürekkeple yazılmış, ilerleyen sayfalarında hem el yazısı değişmiş hem de mürekkep mavkiye dönüşmüş. Defterin başında yaklaşık iki saat

kalıyoruz, her ismi, her ölüm nedenini ve yerini büyük bir dikkatle inceliyoruz ama bir türlü aradığımıza ulaşamıyoruz, son sayfaya gelince Ertan hoca ile göz, göze gelip benim üzülmemem için “burada nakledilen mezarlar yok.” Ama ben Kokluca mezarlığında ki mezar taşlarını inceliyorum, eğer bulursam seni mutlaka haberdar ederim” demesi beni biraz olsun teselli etti. Zaten defter de ölenlerin hangi mezarlığa gömüldüğü yazmıyordu, yalnızca adları, neden ve nerde öldükleri, nerde yaşadıkları ve dini inançları yazıyordu.

Kara kaplı defterin sayfalarını çevirdikçe en çok ölümüm Memleket Hastanesinde yaşandığını fark ediyorum, öyle ki bir günde ortalama 5-6 hasta hayatını kaybetmiş, hatta bazı günler bu sayı öyle fazla ki şaşırıyoruz. Ölüm nedenlerinin başında Tüberküloz geliyor, defter de bazen bu hastalığın “ince hastalık” diye yazıldığını görüyoruz. İkinci sırada Kalp den ölümlerin çokluğu dikkatimizi çekerken, çocuk ölümleri daha çok doğum sırasında veya doğumdan hemen sonra gerçekleşmiş ama o defterde çocuk ölümlerinde hayli fazla olan Boğmaca hastalığı beni derinden yaralıyor. 1963 yılında benden küçük olan kardeşim Abdul Kerim’i bu hastalığa kurban vermiş olmanın derin üzüntüsünü bir kez

yaşadım, kara kaplı deftere gözlerimden düşen bir damla yağ, bu hastalıktan 1931-1932 yıllarında yaşamını kaybedenlere hatıra olsun.

Defterde ki yazılanlara göre ölenlerin çoğunun yaşadıkları yerler Karantina, Karataş, Eşref paşa, Bayram yeri, Mezarlık başı, İki çeşmelik, Basmaahane, Yeni şehir ve çevresindeki yerler. Buradan da anlaşılacağı gibi bu defter yalnızca İzmir'in merkezini kapsamaktadır. İzmir'in çeperi ile ilgili bir kayıttı en azından biz göremedik. Defter o yıllara ait çeşitli konularda, özellikle de sağlık ve beslenme konularında araştırma yapanlara müthiş bilgiler içeriyor, Kavga da ölenler, hapisane de ölenler ve çeşitli kazalarda ölenler ayrıntılı bir şekilde bu deftere işlenmiş. İzmir ile ilgili araştırmacıların en çok yakındığı şey bilindiği gibi kaynak sıkıntısıdır, işte size bulunmaz bir kaynak. Daha

da önemlisi yine Mezarlıklar Müdürlüğünde gördüğümüz ve siyah poşetlere doldurulmuş Osmanlıca ve Arapça daha eski yıllara ait ölüm kayıtları bulunmakta, bunlar eşi benzeri bulunmayan tarihi belgelerdir.

Buradan Büyük Şehir Belediyesine, özellikle de bu konuda ki hassasiyetini bildiğim Büyük Şehir Belediye Başkanının Danışmanı Hasan Tahsin Kocabaş'a bir çağrıda bulunmak istiyorum. Bu ölüm kayıt defterleri tarihi belge niteliğindedir, bu defterlerin bir an önce Ahmet Piriştina Kent Müzesi ve Arşivine de koruma altına gerekmektedir, bu da yetmez defterlerdeki tüm bilgiler dijital ortama aktarılmalı ve araştırmacıların hizmetine sunulmalıdır. Bu hizmet hem geçmişte ölenlerin anılarına saygı hem de gelecekte bu konularda İzmir'le ilgili araştırmalar yapmak isteyenlere bir hizmet olacaktır ve her şeyden öncesi İzmir'imize bir borcumuzu ödemenin adıdır. Bu belgelerin APİKAM'a taşınıp, taşınmadığını takip edeceğimden hiç kimsenin kuşkusu olmasın. Bir gün bu defterlere adınızın yazılacağını unutmayın lütfen, çünkü ölüm son değil yalnızca yeni yepyeni bir başlangıçtır. (Fotoğrafları sevgili hocam Ertan Daş benim isteğim üzerine çekmiştir, kimseyi incitmek niyetinde değiliz, elimizde belge olması maksadıyla bunu gerçekleştirdik.)